

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

ПЛАНИ
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
з дисципліни «ПРАВознавство»
(для студентів денної форми навчання всіх спеціальностей)

Краматорськ 2006

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

ПЛАНИ
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
з дисципліни «ПРАВознавство»
(для студентів денної форми навчання всіх спеціальностей)

Затверджено
на засіданні методичної ради
Протокол № 2 від 19.10.2006

Краматорськ 2006

УДК 340

Плани семінарських занять та методичні вказівки з дисципліни "Правознавство"
(для студентів денної форми навчання усіх спеціальностей) / Укл. І.В.Лесниченко. -
Краматорськ: ДДМА, 2006. - 20 с.

Посібник містить загальні відомості та вимоги до проведення практичних
занять, а також питання для самоконтролю і перелік рекомендованої літератури.

Укладач

В.В.Лесниченко, ст..викл.

Відпов. за випуск

Т.В.Кудерська, доц.

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Цивільне право (загальна частина)	5
2 Цивільне право (основна частина)	7
3 Сімейне право України	9
4 Трудове право України	10
5 Господарське право України	12
6 Адміністративне право України	14
7 Кримінальне право України (загальна частина)	15
8 Кримінальне право України (основна частина)	17
9 Правоохоронні органи України	18

ВСТУП

Мета викладання навчального курсу впливає з необхідності підготовки спеціалістів, що працюватимуть в умовах функціонування ринкової економіки та розв'язання суспільством завдання з побудови демократичної правової держави, яка ґрунтується на таких загальнолюдських цінностях, як визначення пріоритету людини, її прав і свобод, утвердження законності і правопорядку в суспільних відносинах.

У професійному плані **завданням навчального курсу** є екстраполяція (поширення) зазначених положень на сферу виробничих відносин, оскільки підготовка кваліфікованого спеціаліста передбачає опанування ним певного мінімуму правових знань як обов'язкову умову успішної службової (виробничої) діяльності.

Студентам технічних вузів належить оволодіти відповідною сукупністю знань, вмінь та навичок.

Знання: основні відомості з цивільного, трудового, кримінального, адміністративного, господарського та сімейного права.

Вміння: застосовувати теоретичні знання і приписи нормативних актів в практичному житті, виробничо-службовій діяльності для визначення відповідності своєї поведінки вимогам права, законності.

Навички: користуватися нормативно-правовими актами для розширення свого правового кругозору, підвищення правової культури та розв'язання питань, що виникають в практичній діяльності.

Навчальна програма розрахована на 74 години, з них 18 годин лекції і 9 годин семінарські заняття (табл.1).

Таблиця 1 – Програма курсу

Тема	Кількість годин	
	Лекції	Семінарські заняття
1 Цивільне право	4	2
2 Трудове право	2	1
3 Кримінальне право	2	2
4 Адміністративне право	4	1
5 Сімейне право	2	1
6 Господарське право	2	1
7 Правоохоронні органи	2	1
Усього	18	9

1 ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)

1. *Поняття цивільного права та його джерела*
2. *Суб'єкти цивільно-правових відносин*
3. *Правочини, види та форми. Недійсність правочинів*
4. *Позовна давність*

Перш за все необхідно засвоїти поняття цивільного права як самостійної галузі права та його відміну від інших правових галузей.

Особливу увагу слід приділити вивченню предмета цивільно-правового регулювання, який складають майнові та особисті немайнові відносини.

Цивільне право регулює головним чином майнові відносини, учасниками яких є фізичні та юридичні особи, держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави.

Необхідно також ознайомитись з методом цивільно-правового регулювання і порівняти його з методами, які застосовуються іншими галузями права, а також з функціями і принципами цивільного права.

Цивільне законодавство - це система цивільно-правових актів, які містять у собі цивільно-правові норми.

Цивільне законодавство по суті є формою вираження цивільного права. Засвоїти основні джерела цивільного права - це обов'язок кожного студента.

При вивченні другого питання необхідно мати на увазі, що до фізичних осіб належить людина як учасник цивільних відносин.

Слід знати особливості правового стану цих осіб у цивільно-правових відносинах.

Крім цього пропонуємо ознайомитись з такими питаннями: поняття цивільної правоздатності та її зміст, розподіл правоздатності, порядок обмеження правоздатності. Поняття дієздатності: обсяг дієздатності різних категорій громадян, підстави і порядок обмеження дієздатності, визнання громадянина недієздатною особою.

Вивчаючи такий інститут цивільного права як суб'єкт права, треба з'ясувати для себе поняття юридичної особи та її ознаки, роль юридичної особи у цивільному праві. Слід звернути увагу на такі питання як правоздатність та дієздатність юридичних осіб, їх індивідуалізація.

Треба уяснити, який існує порядок створення юридичних осіб та порядок припинення їх діяльності, що таке реорганізація та ліквідація юридичної особи, в якому порядку здійснюється припинення існування осіб внаслідок банкрутства.

При вивченні третього питання особливу увагу треба приділити видам і формам правочинам.

Правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Але не всяка дія виражається право чином, а лише така, що відповідає усім вимогам дійсності правочинів. Вимоги, яким повинен відповідати кожен правочин, визначені в цьому законі.

Треба проаналізувати ст. 215-236 Цивільного кодексу України з тим, щоб засвоїти, в яких випадках правочини визнаються судом недійсними.

Студент погано орієнтується в строках позовної давності. Треба уяснити, що строки - це важливий різновид юридичних фактів. Слід звернути увагу на поняття і значення позовної давності, на поділ строків на загальні й скорочені, на початок перебігу строку, на особливості його обчислювання в абсолютних і відносних правовідносинах, на співвідношення строків позовної давності з претензійними і строками, пропуск яких причиняє саме суб'єктивне право, на вимоги, на які не поширюється позовна діяльність.

Питання для самоконтролю

- 1 Які відносини регулює цивільне право?*
- 2 Чим правоздатність відрізняється від дієздатності?*
- 3 Які види та форми правочинів ви знаєте?*
- 4 Які строки позовної давності вам відомі?*

Література

- 1 Гражданский кодекс Украины. -Харьков: ООО "Одиссей", 2004. -400 с.*
- 2 Цивільний кодекс України: Коментар. -Харків: ТОВ "Одісей", 2004. - 356с.*
- 3 Цивільне та сімейне право України у запитаннях та відповідях/ С.О. Харитонов, В.С. Зубар. -Харків: ТОВ "Одісей", 2003 - 640 с.*

2 ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО (ОСНОВНА ЧАСТИНА)

1. *Загальні положення про зобов'язання*
2. *Правове регулювання окремих видів зобов'язань*
3. *Спадкове право*

Зобов'язання - це один з видів цивільних правовідносин, а тому визначення зобов'язання, що дано у ст.. 509 ЦК України, потрібно добре засвоїти. Зобов'язання виникають з договорів або інших підстав, зазначених у ст.. 11 Цивільного кодексу України.

Перш за все, слід з'ясувати поняття виконання зобов'язань та принципи виконання зобов'язань.

Значну увагу необхідно приділити засобам забезпечення виконання зобов'язань (неустойці, заставі, поруці, гарантії, завдатку).

При виконанні практичних завдань за даною темою необхідно засвоїти різні підстави припинення зобов'язань: їх виконання, залік, угода сторін, збіг боржника і кредитора в одній особі, смерть сторони по зобов'язанню, ліквідація юридичної особи.

Кожна підстава припинення зобов'язань має свої специфічні ознаки.

Особливої уваги потребує вивчення запитання про відповідальність за порушення зобов'язань. Необхідно мати на увазі, що у цивільному праві діє принцип відшкодування збитків, співвідношення збитків і неустойки.

Вивчаючи запитання про вину як підставу відповідальності за порушення зобов'язань, необхідно розмежовувати її форми (умисел і необережність), а також враховувати ступінь провини.

При вивченні другого питання треба зосередити увагу на загальні положення договірних зобов'язань, а саме: поняття, предмет, форму, строки виконання, права та обов'язки сторін, правові наслідки невиконання договірних зобов'язань. Для цього необхідно ознайомитися зі ст.. 655-1215 Цивільного кодексу України.

Вивчення третього питання передбачає засвоєння поняття загальних положень про спадщину.

Треба усвідомити такі інститути цивільного законодавства як спадкування за законом і спадкування за заповітом.

Перш за все розглянемо черговість спадкування за законом.

Спадкоємці за законом одержують право на спадкування по чергово. Законом встановлюються такі підстави закликання до спадкування за законом: родинні, сімейні стосунки, шлюб, усиновлення, знаходження на утриманні спадкоємця не менш 5 років до його смерті. У першу чергу право на спадкування за законом мають діти спадкодавця, у тому числі зачаті за життя спадкодавця, та народжені після його смерті, той з подружжя, який його пережив, та батьки. У другу чергу право на спадкування за законом мають рідні брати та сестри спадкодавця, його баба та дід як з боку батька, так і з боку матері. У третю чергу право на спадкування за законом мають рідні дядько

та тітка спадкодавця. У четверту чергу право на спадкування за законом мають особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менше як п'ять років до часу відкриття спадщини. У п'яту чергу право на спадкування за законом мають інші родичі спадкодавця до шостого ступеня споріднення включно.

Слід зосередити увагу на зміни черговості отримання права на спадкування а також спадкування усиновлювачів, онуків, правнуків спадкодавця, племінників, двоюрідних братів та сестер.

Щодо спадкування за заповітом, то необхідно вивчити питання про поняття заповіту, право на заповіт, предмет заповідального відказу.

Ст. 1241 Цивільного кодексу України дає визначення кола осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині. Це малолітні, неповнолітні, повнолітні непрацездатні діти спадкодавця, непрацездатна вдова (вдовець) та непрацездатні батьки, які спадкують незалежно від змісту заповіту половину частки, яка належала б кожному з них у разі спадкування за законом (обов'язкова частка).

Розглядаючи це питання, треба засвоїти такі поняття, як форма заповіту, посвідчення заповіту нотаріусом, посвідчення заповіту посадовою особою.

Питання для самоконтролю

- 1 Дайте поняття зобов'язання.*
- 2 Які засоби забезпечення виконання зобов'язань ви знаєте?*
- 3 Чим поняття виконання зобов'язань відрізняється від принципу виконання зобов'язань?*
- 4 Які правові наслідки порушення зобов'язання виникають у сторін? Перелічите їх.*
- 5 Дайте поняття договору купівлі - продажу.*
- 6 Дайте поняття договору поставки.*
- 7 Дайте поняття договору довічного утримання.*
- 8 Назвіть черговість спадкування за законом.*
- 9 Які особи мають право на обов'язкову частку у спадщині?*

Література

- 1 Гражданский кодекс Украины. -Харьков: ООО "Одиссей", 2004. - 400 с.*
- 2 Цивільний кодекс України: Коментар. - Харків: ТОВ "Одісей", 2004. -356 с.*
- 3 Цивільне та сімейне право України у запитаннях та відповідях/ С.О. Харитонов, В.С. Зубар. -Харків: ТОВ "Одісей", 2003.-640 с.*

З СІМЕЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

1. *Поняття, принципи та джерела сімейного права*
2. *Шлюб, умови та порядок укладення шлюбу на Україні*
3. *Особисті немайнові і майнові права і обов'язки подружжя*
4. *Права та обов'язки батьків і дітей*
5. *Розірвання шлюбу*

Перш за все необхідно засвоїти поняття сімейного права як самостійної галузі права, а саме завдання Сімейного кодексу України, законодавство про шлюб та сім'ю і його застосування .

Шлюб укладається в державних органах реєстрації актів цивільного стану.

Для укладення шлюбу необхідна взаємна згода осіб, які одружуються і досягнення ними шлюбного віку.

Важливо засвоїти порядок укладання шлюбу, умови його розірвання, перешкоди до укладання шлюбу, взаємна обізнаність осіб, які одружуються, про стан здоров'я один одного.

Особливу увагу треба приділити таким питанням, як особисті немайнові та майнові права і обов'язки подружжя, а саме: право на материнство, право на батьківство, право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності, обов'язок подружжя турбуватися про сім'ю, право подружжя спільно вирішувати питання життя сім'ї, право подружжя на укладання шлюбного договору, звернення стягнення на майно подружжя.

Крім цього пропонуємо ознайомитись з таким питанням, як підстави виникнення прав і обов'язків батьків і дітей. Взаємні права і обов'язки батьків і дітей ґрунтуються на походженні дітей, засвідченому у встановленому законом порядку (реєстрація народження дитини, яка народилась у шлюбі, рівність прав і обов'язків батьків, штучне запліднення дружини, походження дитини від матері, яка не перебуває у шлюбі з батьком дитини, визнання батьківства, оспорювання батьківства - ст. 122,123,125, 135 Сімейного кодексу України).

Необхідно розглянути питання особистих немайнових та майнових правовідносин батьків і дітей (здійснення батьками прав і виконання ними обов'язків по вихованню і навчанню дітей, допомога органів опіки і піклування батькам у вихованні дітей, позбавлення батьківських прав) і, насамперед, аліментні обов'язки батьків і дітей.

Треба проаналізувати ст. 104 - 120 Сімейного кодексу України з тим, щоб засвоїти, в яких випадках розривається шлюб між подружжя.

Питання для самоконтролю

1 Який порядок і умови укладення шлюбу?

- 2 Які види особистих немайнових прав і обов'язків подружжя ви знаєте?
- 3 Яким чином розривається шлюб між подружжям?
- 4 Порядок позбавлення батьківських прав.
- 5 Аліментні обов'язки батьків і дітей.

Література

- 1 Научно-практический комментарий Семейного кодекса Украины / Под ред. Ю.С. Червонного. - К.: Истина, 2003. - 520 с.
- 2 Семейный кодекс Украины. - Харьков: ООО "Одиссей", 2003. - ! 12 с.
- 3 Цивільне та сімейне право України у запитаннях та відповідях/ С.О.Харитонов, В.С.Зубар. -Харків: ТОВ "Одісей", 2003.-640с.

4 ТРУДОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ

1. *Поняття трудових відносин і трудового права*
2. *Трудовий договір як юридичний факт виникнення трудових правовідносин*
3. *Переведення на іншу роботу*
4. *Поняття колективного договору*
5. *Порядок розгляду трудових спорів*

Насамперед треба засвоїти питання про поняття і значення трудового законодавства.

Кодекс законів про працю України визначає правові засади і гарантії здійснення громадянами України права розпоряджатися своїми здібностями до продуктивної і творчої праці.

Працівник має право реалізувати свої здібності до продуктивної і творчої праці шляхом укладання трудового договору на одному або одночасно на декількох підприємствах, в установах, організаціях.

Студенти повинні вивчати і засвоїти умови, за якими визначається характер укладання трудового договору, строки, випробування при прийнятті на роботу, переведення на іншу роботу.

Треба уяснити види та умови переведення працівника на іншу роботу, не обумовлену трудовим договором, порядок переведення (ст. 32-35 КЗпП України).

Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу або з ініціативи працівника особливих труднощів при вивченні не викликають, але крім підстав необхідно знати порядок звільнення, кому та в яких розмірах виплачується вихідна допомога. Для цього треба проаналізувати ст. 44 КЗпП України.

Розірвання трудового договору з підстав, передбачених п.п. 1, 2, 7 ст. 40 і пунктами 2 і 3 ст. 41 цього Кодексу, може бути проведено лише за попередньою згодою профспілкового органу.

Профспілковий орган повідомляє власника або уповноважений ним орган у письмовій формі про прийняте рішення в десятиденний термін.

Власник або уповноважений ним орган має право розірвати трудовий договір не пізніше як через місяць з дня одержання згоди профспілкового органу, суд зупиняє провадження справи, запитує згоду профспілкового органу і після її одержання або відмови профспілкового органу у дачі згоди звільнення працівника розглядає спір по суті.

Слід звернути увагу на питання, як здійснюється розірвання трудового договору з ініціативи власника без попередньої згоди профспілкового органу. Для цього необхідно ознайомитися з ст. 43' КЗпП України.

Коллективний договір - це один з інститутів трудового права, укладається на основі чинного законодавства, прийняття сторонами зобов'язань з метою регулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин і узгодження інтересів трудящих, власників та уповноважених ними органів.

Вивчаючи цей інститут трудового права, треба з'ясувати для себе порядок укладання колективного договору, взаємні зобов'язання сторін, термін чинності колективного договору.

Трудові спори розглядаються:

- 1) комісіями з трудових спорів;
- 2) районними, районними в місті, міськими або міськрайонними судами.

Такий порядок розгляду трудових спорів, що виникають між працівником і власником, застосовуються незалежно від форми трудового договору.

Трудовий спір підлягає розгляду в комісії з трудових спорів, якщо працівник самостійно або з участю профспілкової організації, що представляє його інтереси, не врегулював розбіжності при безпосередніх переговорах з власником або уповноваженим органом.

У районних, районних в місті, міських або міськрайонних судах розглядаються трудові спори за заявами:

- 1) працівника чи власника або уповноваженого ним органу, коли вони не згодні з рішенням КТС підприємства, установи, організації (підрозділу);
- 2) прокурора, якщо він вважає, що рішення комісії з трудових спорів суперечить чинному законодавству.

Ст. 232 КЗпП України передбачає розгляд трудових спорів за заявами працівників і власників підприємств.

Необхідно розібратися в строках звернення в ці організації та в строках для розгляду трудових спорів.

Питання для самоконтролю

- 1 Які види трудового договору ви знаєте?*
- 2 Чим відрізняється перевод від переміщення?*

3 Який порядок звільнення з ініціативи власника або уповноваженого ним органу?

4 Яка тривалість робочого часу?

5 Які види відпочинку ви знаєте?

6 Які органи розглядають трудові конфлікти?

7 Які види дисциплінарних стягнень застосовуються до працівників, що порушили трудову дисципліну?

Література

1 Кодекс законів о труде України. — Харків: Одиссей, 2003. — 160 с.

2 Збірник законів про працю/ За ред. О.В.Терещук, О.Ф.Штанько. - К: Вікар, 2002. - 300 с.

3 Болотіна Н.Б. Трудове право України: Практикум. - К.: Вікар, 2002. -147 с.

5 ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ

1. *Поняття господарського права*

2. *Суб'єкт господарської діяльності*

3. *Загальна характеристика господарських договорів*

4. *Правове регулювання банкрутства*

5. *Захист прав суб'єктів господарської діяльності в господарському суді*

Господарське право є системою норм, які регулюють господарські відносини, тобто відносини, в які вступають організації у процесі своєї господарської діяльності.

Для господарського права характерні методи правового регулювання, предмет регулювання господарського права, господарські правовідносини, їх ознаки та види. Відносини в сфері господарювання регулюються Конституцією України, Господарським Кодексом, законами України, нормативно-правовими актами Президента України і Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

При вивченні теми студенти повинні уявити роль Конституції України і нормативно-правових актів у сфері правового регулювання господарської діяльності.

Підприємства визначаються як господарюючі суб'єкти, що створюються для здійснення господарської діяльності з метою одержання прибутку. Слід знати організаційно-правові форми підприємств, характер діяльності, форму власності.

Підприємства, об'єднання підприємств, господарські товариства, громадяни є суб'єктами господарської діяльності.

Необхідно вміти розподіляти об'єднання підприємств на окремі види (договірні і статутні). Засвоїти функції та компетенцію господарських об'єднань.

При вивченні правового статусу господарських товариств треба засвоїти види товариств, порядок створення і припинення їх діяльності, на підставі яких документів вони здійснюють господарську діяльність.

При розгляданні цього питання студенти можуть користуватися Господарським кодексом України (ст. 55-132 ГКУ).

Господарський договір - це юридичне джерело договірних господарських зобов'язань.

Необхідно зосередити увагу на особливих ознаках господарського договору. Теорія зобов'язального права класифікує господарські договори за кількома критеріями, слід запам'ятати ці критерії.

Господарський договір виконує в економіці низку функцій (загальні, договірні і специфічні). Студент повинен розібратися з особливостями кожної функції господарських договорів.

Банкрутство - це одна з юридичних підстав ліквідації підприємства.

Проведення у справах про банкрутство та ліквідаційний процес регулюється законодавством України.

Основну увагу слід звернути на підставі для застосування банкрутства, провадження у справах про банкрутство, черговість задоволення претензій кредиторів.

Проведення у справах про банкрутство має кілька стадій:

- порушення провадження у справі;
- попереднє засідання господарського суду;
- виявлення кредиторів і санаторів;
- утворення зборів і комітету кредиторів;
- прийняття рішення про санацію;
- визнання боржника банкрутом і оголошення про банкрутство;
- припинення справи про банкрутство.

Ринковий механізм не може розвиватися без конфліктів, що призводять до суперечностей між суб'єктами господарської діяльності. Такі суперечності між організаціями, підприємствами у господарських відносинах називаються господарськими спорами.

Вивчаючи господарські спори, треба звернути увагу студентів на такі поняття, як право на звернення до господарського суду, підвідомчість господарських справ, доарбітражне врегулювання спору, стадії господарського процесу. Для цього слід вивчати Господарський процесуальний кодекс - основне джерело, яким треба користуватися студентам.

Так як господарське право знаходиться у постійному розвитку, студентам рекомендується стежити за змінюваннями та доповненням.

Питання для самоконтролю

1 Дайте визначення предмета господарського права.

- 2 Що таке господарські відносини?
- 3 У чому полягає особливість правового статусу фізичної особи - підприємця?
- 4 Які види державних підприємств ви знаєте?
- 5 Які документи належать до установчих документів підприємства?
- 6 На яких принципах організується управління А Т?
- 7 Яким чином здійснюється ведення справ повного товариства?
- 8 У чому полягають особливості укладання господарських договорів?
- 9 За якими ознаками розмежовується підсудність господарських справ?

Література

- 1 *Хозяйственный кодекс Украины. - Харьков: ООО "Одиссей", 2004. -232 с.*
- 2 *Щербина В.С. Господарське право України: Навч. посібник - К.: Атака, 2002. - 392 с.*
- 3 *Хозяйственный кодекс Украины. - Харьков: ООО "Одиссей", 2003. -230 с.*

6 АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

1. *Поняття та джерела адміністративного права*
2. *Поняття адміністративного правопорушення*
3. *Адміністративна відповідальність*
4. *Види адміністративних стягнень*

Засвоєння даної теми повинно базуватися на знаннях поняття адміністративного права та виділення окремого виду правовідносин, які регулюються цією дисципліною.

Необхідно уявити, що джерелами адміністративного права є нормативні акти органів державного управління (декрет, постанови, укази, інструкції, рішення, накази).

Основним джерелом адміністративного права є Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Адміністративним правопорушенням (проступком) визначається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на державний або громадський порядок, власність, права і свободи громадян.

Треба розглянути такі питання: характеристика адміністративного правопорушення, виникнення адміністративного правопорушення умисно або з необережності, ознаки адміністративного правопорушення.

Адміністративні правопорушення слід розглядати у порівнянні з кримінальним злочином, доказавши, що адміністративні правопорушення менш протиправні діяння, ніж злочини.

Адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення*адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку.

До осіб віком від 16 до 18 років, які вчинили адміністративні правопорушення, застосовуються заходи впливу, передбачені ст. 24' Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Слід звернути увагу на такі питання: поняття та особливості адміністративної відповідальності, відшкодування матеріальних збитків, заподіяних адміністративними правопорушеннями.

Вивчаючи такий інститут адміністративного права, як види адміністративних стягнень, необхідно визначити мету адміністративного стягнення, види адміністративних стягнень (попередження, штраф, оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення адміністративного правопорушення, конфіскація, позбавлення спеціального права, виправні роботи, адміністративний арешт).

При розгляданні питання про адміністративні стягнення студенти можуть користуватися Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 23 -40 КпАП України).

Питання для самоконтролю

- 1 *Які відносини регулює адміністративне право?*
- 2 *Чим адміністративний проступок відрізняється від кримінального злочину?*
- 3 *Які види адміністративних стягнень ви знаєте?*
- 4 *Дайте поняття адміністративної відповідальності.*

Література

- 1 *Кодекс Украины об административных правонарушениях. - Харьков: ООО "Одиссей", 2005. -272 с.*
- 2 *Колпаков В.К. Административное право Украины: Підручник. - К.: Юрінком Інтер, 2003. - 544 с.*
- 3 *Административное право Украины: Учебник / Под ред. С.В.Кивалова. - Харьков: ООО "Одиссей", 2004. - 880 с.*

7 КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)

1. *Поняття кримінального права*
2. *Злочин, його види та стадії*
3. *Співучасть у злочині*
4. *Обставини, що виключають злочинність діяння*

5. *Покарання та його види*
6. *Обставини, які пом'якшують покарання*
7. *Обставини, які обтяжують покарання*

Насамперед слід засвоїти питання про поняття і значення кримінального закону. Для цього потрібно ознайомитися з Кримінальним кодексом України, засвоїти структуру його статей.

Далі, вивчаючи питання про злочин, треба засвоїти поняття злочину, при цьому особливу увагу звернути на його види та стадії. Необхідно усвідомити ознаки злочину (суспільна небезпечність, протиправність винність і караність), вміти розкрити їх зміст.

Визначаючи такий інститут кримінального права, як співучасть у злочині, необхідно з'ясувати такі питання: поняття співучасті, її об'єктивні і суб'єктивні ознаки, форми співучасті, види співучасників, підстави і межі відповідальності співучасників, ексцес виконавця, добровільна відмова співучасників (ст.. 26 - 31 Кримінального кодексу України).

Конституція України встановлює, що "кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань".

Кожна особа має право вжити заходів оборони від суспільно небезпечного посягання. Тому, обставинами, що виключають злочинність діяння є необхідна оборона; крайня необхідність; діяння, пов'язані з ризиком та ін. Слід ознайомитися із ст. .36 - 43 КК України.

Покарання є заходом примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає у передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого.

Необхідно приділити увагу таким основним питанням: поняття, строк. Підстави і порядок застосування окремих видів покарань, порядок застосування покарання при вчиненні особою кількох злочинів і за кількома вироками, призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом.

При призначенні покарання обставинами, які його пом'якшують визнаються ті обставини, які передбачені ст. 66 КК України, а обставинами, які його обтяжують, визнаються ті обставини, які передбачені ст. 67 Кримінального кодексу України.

Питання для самоконтролю

- 1 *Які види злочину ви знаєте?*
- 2 *Поняття співучасті у кримінальному законодавстві.*
- 3 *Обставини, що виключають злочинність діяння.*
- 4 *Які основні види покарання ви знаєте?*
- 5 *Покарання має. за мету кару або виправлення засуджених?*

Література

- 1 *Уголовный кодекс Украины. -Харьков: ООО "Одиссей", 2001. -256 с.*
- 2 *Коржанський М.І. Науковий коментар Кримінального кодексу України. -К.: Атака, Академія, Ельга-Н., 2001. -656с.*
- 3 *Уголовное право Украины. Общая и Особенная части: Учебник / Под ред. Е.П. Стрельцова. -Харьков.: ООО "Одиссей", 2002. - 672 с.*

8 КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ (ОСНОВНА ЧАСТИНА)

1. *Структура основної частини Кримінального кодексу України*
2. *Особливо небезпечні злочини*
3. *Злочини проти державної і колективної власності*
4. *Злочини проти життя і здоров'я особи*
5. *Інші види злочинів*

У основній частині Кримінального кодексу України містяться правові норми, які передбачають кримінальну відповідальність за здійснення злочинів різного характеру.

Основна частина Кримінального кодексу складається із розділів, в яких є статті. У більшості своїй статті Кримінального кодексу, що передбачають кримінальну відповідальність за здійснення конкретного злочину мають кваліфікуючі ознаки, як правило, що посилюють відповідальність і міру покарання.

Студентам слід звернути увагу на особливо тяжкі злочини та дати їм характеристику.

Тому що студенти - це майбутні посадові особи, вони повинні ознайомитися з кримінальною відповідальністю за злочини у сфері службової діяльності (ст. 364-370 Кримінального кодексу України).

Кримінальний кодекс України передбачає заходи покарання за злочини проти політичних і трудових прав громадян (ст. 157-184 Кримінального кодексу України), проти власності (ст. 185-198 Кримінального кодексу України), проти громадського порядку та моральності (ст. 293-304 Кримінального кодексу України).

У зв'язку із зміною форм власності на Україні, законодавець ввів до Кримінального кодексу статті з кримінальним покаранням за здійснення господарських злочинів (ст. 199-235 Кримінального кодексу України).

Цілий ряд статей Кримінального кодексу визначає покарання за здійснення злочинів проти правосуддя і порядку управління (ст. 371-400 Кримінального кодексу України).

Студенти повинні проаналізувати ці статті Кримінального кодексу України, а також визначити суб'єкти, об'єкти, суб'єктивну і об'єктивну сторони злочинів.

Питання для самоконтролю

- 1 Структура особливої частини Кримінального кодексу України.
- 2 Які ви знаєте злочини проти основ національної безпеки України?
- 3 Назвіть основні види злочинів проти життя і здоров'я особи.
- 4 Які види злочинів проти власності ви знаєте?
- 5 Злочини проти громадського порядку та моральності.
- 6 Злочини у сфері господарської діяльності.
- 7 Злочини проти навколишнього середовища:
- 8 Злочини проти правосуддя.
- 9 Військові злочини та їх види.
- 10 Злочини проти миру та міжнародного правопорядку.

Література

- 1 Уголовный кодекс Украины. -Харьков: 000 "Одиссей", 2001. -256 с.
- 2 Коржанський М.І. Науковий коментар Кримінального кодексу України. -К.: Атака, Академія, Ельга-К, 2001 - 656 с.
- 3 Уголовное право Украины. Общая и Особенная части: Учебник / Под ред. Е.П. Стрельцова. -Харьков: 000 "Одиссей", 2002. - 672 с.

9 ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ

1. Судова система в Україні
2. Прокуратура - незалежний державний орган України
3. Службі безпеки України
4. Органи внутрішніх справ

Правосуддя в Україні здійснюється судами. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, які існують у державі.

Судочинство здійснюється Конституційним Судом і судами загальної юрисдикції.

Необхідно з'ясувати повноваження Конституційного суду та судів загальної юрисдикції. Для цього слід вивчити Конституцію України та Закон України "Про статус суддів" від 26.03.1992 року.

При вивченні другого питання необхідно засвоїти такі поняття як завдання і функції прокуратури.

Організація і порядок діяльності органів прокуратури визначаються Законом України "Про прокуратуру" від 5 листопада 1991 року з подальшими змінами та доповненнями.

До системи правових органів належить Служба безпеки України.

Студентам слід звернути увагу на такі питання: завдання, система та організація Служби безпеки України; повноваження СБУ, кадри СБУ, їх правовий та соціальний захист; нагляд за діяльністю СБУ. Для цього необхідно ознайомитися із Законом України "Про службу безпеки України" від 25.03.1992 року.

Міліція - спеціальний державний озброєний орган виконавчої влади. Основні принципи її діяльності - гуманізм, законність, повага до особи, дотримання соціальної справедливості. Основні функції - адміністративна, профілактична, охоронна, кримінально-процесуальна, оперативно-розшукова.

Студентам особливу увагу треба приділити таким питанням: основні завдання міліції, права та обов'язки міліції, особистий склад міліції, правовий та соціальний захист, відповідальність працівників міліції, контроль і нагляд за діяльністю міліції.

У Законі "Про міліцію" від 20 грудня 1990 року можна знайти відповідь на ці питання.

Питання для самоконтролю

- 1 Які суди належать до системи судів загальної юрисдикції?*
- 2 Які справи підвідомчі судам загальної юрисдикції?*
- 3 Назвіть основні нормативні акти, якими регулюється організація та діяльність господарських судів.*
- 4 Які основні завдання господарського суду?*
- 5 За якими ознаками розмежується підсудність господарських справ?*
- 6 Назвіть основні нормативні акти, якими регулюється діяльність Конституційного Суду України?*
- 7 Які повноваження Конституційного Суду України?*
- 8 Які функції прокуратури ви знаєте?*
- 9 Хто здійснює нагляд за діяльністю СБУ?*
- 10 Які основні права та обов'язки міліції ви знаєте?*

Література

- 1 Закон України "Про прокуратуру" від 5 листопада 1991 р.*
- 2 Закон України "Про статус суддів" від 26 березня 1992р.*
- 3 Закон України "Про службу безпеки України" від 25 березня 1992р.*
- 4 Закон України "Про міліцію" від 20 грудня 1990р.*

Плани семінарських занять та методичні вказівки з дисципліни
"Правознавство"
(для студентів денної форми навчання всіх спеціальностей)

Укладач

Ірина Володимирівна Лесниченко

Редактор

І.І.Дьякова

Верстка

О.П.Ордіна

267/2006. Підп. до друку 23.10.06

Формат 60x84/16.

Папір газетний. Ум. друк. арк. 1.25. Обл.-вид. арк. 0.91

Тираж 200 прим. Зам. №276

Видавець і виготівник

«Донбаська державна машинобудівна академія»

84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру серії

ДК№ 1633 від 24.12.2003 р.